

MENSA

ČESKO

srpen/2025

Z VALNÉ HROMADY MENSY ČESKO

Lucie Měchurová

V sobotu 15. června proběhlo v hotelu Euro v Pardubicích zasedání valné hromady Mensy Česko. Z důvodu rezignace předsedy Martina Sedláčka k 25. květnu 2025 byla jejím vedením pověřena 1. místopředsedkyně Lucie Měchurová. Ta v úvodu bývalému předsedovi poděkovala za veškerou jeho činnost pro Mensu a přítomní členové ho ocenili potleskem.

Valné hromadě byla prezentována podrobná zpráva o činnosti Mensy, kdy členové Rady a další členové zodpovědní za různé oblasti představili, co vše se za rok 2024 v Mense událo. Dále radní pro ekonomiku prezentovala zprávu o hospodaření. Svou zprávu přednesli také členové kontrolní komise a ombudsmana Mensy Česko.

S těmito dokumenty byli všichni členové seznámeni s předstihem a od 27. května také probíhalo elektronické hlasování o schválení těchto zpráv. Po prezentaci byl vyhlášen výsledek tohoto hlasování.

Elektronicky členové také hlasovali o vzetí na vědomí rezignace předsedy Martina Sedláčka a o tom, že do příštích voleb, které by se měly uskutečnit v roce 2027, bude funkci předsedy vykonávat současná 1. místopředsedkyně. I toto usnesení bylo valnou hromadou přijato.

Následovalo poděkování zlatým členům a všem kteří jsou členy Mensy již 25 let. Ti, kteří byli osobně přítomni obdrželi na památku odznak a děkovný dopis.

Po přestávce na oběd následovalo vyhlášení Čestného uznání, které Mensa pravidelně každoročně uděluje za významný přínos inteligenci národa, šíření duševních produktů a dobrého jména České republiky ve světě. Čestné uznání pro rok 2025 získala prof. RNDr. Šárka Pospíšilová, Ph.D., které byl společně s květinou předán unikátní grafický

list. Diplom si osobně přijeli převzít také dva další nominovaní kandidáti Ing. Petr Hrdlička, CSc. a doc. Mgr. Petr Pokorný, Ph.D.

Následně si mohli členové i široká veřejnost vyslechnout přednášku profesorky Pospíšilové na téma „Jak jsme přečetli genom zakladatele genetiky G. J. Mendela“.

Ráda bych poděkovala všem přítomným členům, kteří vytvořili příjemnou atmosféru, i těm, kteří hlasovali jak v elektronickém hlasování k podkladům valné hromady, tak v hlasování o Čestném uznání.

Velmi si vážím projevené důvěry, kterou jsem dostala a již nyní se těším na všechno, co další rok v Mense přinese.

DALŠÍ ROČNÍK LOGICKÉ OLYMPIÁDY PRO DOSPĚLÉ ZA NÁMI

Lucie Měchurová

Logická olympiáda zahájila svůj další, již 18. ročník opět kategorií „D“. Ta je určená především dospělé populaci, ale zkusit soutěžní úlohy si mohl každý.

Registrace byla spuštěna již v listopadu v novém registračním systému, který pro Logickou olympiádu vytváří tým skvělých středoškolských studentů. Do druhého ročníku této kategorie se přihlásilo 1220 účastníků z 20 zemí. Stejně jako v loňském roce byla vstupenkou do soutěže buď zaplacená stokoruna, nebo dodaná autorská logická úloha. Těch se nám několik velmi hezkých sešlo, za což jsme moc rádi. Vybrané peníze použijeme na další rozvoj registračního a soutěžního systému, který bychom chtěli od příštího ročníku využívat i pro dětské kategorie.

Samotná soutěž proběhla v termínu 1.–10. června. Všichni zúčastnění se své umístění včetně počtu bodů a porovnání v rámci kategorie dozvěděli ve svých soutěžních profilech.

Nejlépe si s úlohami poradili **Martin Cetkovský, Veronika Horáková a Adam Dedek**.

Prvním deseti nejlepším pošleme jako odměnu deskovou hru.

ČESTNÉ UZNÁNÍ 2025 ZNÁ SVÉHO VÍTĚZE

Jana Middleton a tým Čestného uznání

Slavnostní vyhlášení Čestného uznání proběhlo tradičně v rámci valné hromady Mensy Česko. Ocenění převzali diplomy z rukou 1. místopředsdkyně Mensy Česko Lucie Měchurové.

Čestné uznání za rok 2025 získala **prof. RNDr. Šárka Pospíšilová, Ph.D.**, prorektorka Masarykovy univerzity pro výzkum a doktorské studium, vedoucí Centra molekulární medicíny CEITEC, přednostka Ústavu lékařské genetiky a genomiky a vedoucí Centra molekulární biologie a genetiky Interní hematologické a onkologické kliniky Lékařské fakulty MU a FN Brno. Profesorka Pospíšilová se věnuje výzkumu v oblasti genetiky, genomiky a molekulární hematonekologie. Významných výsledků dosáhla v oblasti výzkumu nádorového supresoru p53 u hematologických malignit, které byly celosvětově uplatněny v diagnostice leukémií. Podílela se na založení výzkumné infrastruktury Národního centra lékařské genomiky, koordinuje projekt „1000 českých genomů“ a zastupuje Českou republiku v evropské iniciativě „Genome of Europe“ a „1+ Million Genomes“. Byla zvolena členkou Evropské organizace pro molekulární biologii. Je autorkou či spoluautorkou řady vědeckých publikací, sedmi patentů a několika odborných knih, aktivně se podílí na popularizaci vědy pro veřejnost.

Dalšími nominovanými letos byli:

prof. Jiří Friml, Ph.D., Dr. rer. nat., M.Sc.

Biolog specializující se na rostlinnou fyziologii, zejména na studium hormonu auxinu, který řídí mj. vývoj embryí, růst kořenů, tvorbu listů a květů, zrání plodů nebo třeba otáčení slunečnice za sluncem. Během své kariéry publikoval řadu odborných článků, které přispěly k hlubšímu pochopení mechanismů regulujících růst rostlin, jeho publikace jsou hojně citované. Doktorské studium absolvoval v Institutu Maxe Plancka v Kolíně nad Rýnem, kde také obhájil doktorát. Další doktorát z chemie obhájil v Brně na Masarykově univerzitě. Ve 33 letech byl jmenován profesorem a vedoucím ústavu buněčné biologie rostlin na univerzitě v Göttingenu. V letech 2007 až 2012 byl profesorem v Gentu a přednášel i na Masarykově a Karlově univerzitě. V současnosti působí na Institute of Science and Technology Austria.

Ing. Petr Hrdlička, CSc.

Automobilový konstruktér a vývojář, jehož nejznámějším dílem je Škoda Favorit, významně ovlivnil Škodu Rapid a Škodu 1000 MB, průkopník spolupráce československého automobilového průmyslu se zahraničními partnery. Pracoval ve Švýcarsku ve firmě Oerlicon, kde se podílel na vývoji součástek pro automobilky Peugeot a Volkswagen, a dokonce pro vrtulníky a závodní vozy Formule 1. Kvůli původu byl omezen na učňovské studium v AZNP, po maturitě na průmyslové škole studoval na ČVUT, kde získal titul Ing. i CSc. V AZNP se stal konstruktérem a později ředitelem výzkumu. V Ústavu pro výzkum motorových vozidel pracoval jako programátor, konstruktér převodů a vedoucí rozvoje – podílel se na vývoji většiny vozidel vyráběných v ČSSR. Budoval síť dealerů a vedl pobočky. V roce 2019 obdržel od prezidenta Medaili za zásluhy I. stupně.

prof. Ing. Vladimír Mařík, DrSc., Dr.h.c.

Zakladatel a ředitel (nyní vědecký ředitel) Českého institutu informatiky, robotiky a kybernetiky (CIIRC) na ČVUT. Katedra kybernetiky na FEL, kterou založil a vedl, získala

v roce 2000 titul výzkumného Centra excelence EU. Založil také Rockwell Automation Research Center Praha a je předsedou představenstva společnosti CertiCon, a.s., která vyvíjí náročná řešení pro životně kritické aplikace a je zapojena do transferu technologií z univerzitního prostředí do průmyslu. Zabývá se AI, multiagentními a znalostními systémy, softcomputingem a aplikacemi pro plánování výroby. Je autorem nebo spoluautorem řady odborných článků a spoluautorem pěti amerických patentů. Od rakouského prezidenta dostal „čestný kříž pro vědu a umění“, od českého prezidenta Medaili za zásluhy, dále čestný doktorát z VUT Brno a indické NIMS University.

doc. Mgr. Petr Pokorný, Ph.D.

Biolog, paleoekolog, environmentální ekolog a vysokoškolský pedagog. Pracuje v Centru pro teoretická studia UK a AV ČR, věnuje se vlivu zemědělství na fungování a stabilitu společenstev. Zabývá se především čtvrtohorní paleoekologií a vývojem přírody a krajiny. Účastnil se mezioborových výzkumů v severovýchodní Africe. Je autorem řady vědeckých prací a podílí se na psaní odborných a populárně-vědeckých knih. Zabývá se především kvartérní paleoekologií a vývojem vegetace a krajiny v posledním glaciálu a současném interglaciálu. Vzhledem k předmětu svého vědeckého zájmu se často dostává na pomezí přírodních a společenských věd (zejména archeologie a antropologie). Byl editorem publikace Afrika zevnitř – kontinentem sucha a věčných proměn nominované na cenu Magnesie Litera za literaturu faktu.

Děkujeme všem členům, kteří přispěli svým návrhem osobnosti, i všem, kteří online hlasovali. Těšíme se na vaše návrhy pro rok 2026!

NOVÉ ŠKOLY SPOLUPRACUJÍCÍ S MENSOU

Zuzana Kořínková

Mezi nové školy spolupracující s Mensou se připojila ZŠ Dobříš, Komenského nám. 35.

V současnosti tak s Mensou Česko spolupracuje 119 škol, 85 školek a 69 klubů nadaných dětí. Jejich kompletní přehled a medailonky najdete na webu deti.mensa.cz.

ZŠ Dobříš, Komenského nám. 35 (mensa.click/1kj)

Základní škola Dobříš si jako hlavní strategii volí poskytovat žákům kvalitní, moderní výuku a podporovat je ve všestranném rozvoji.

„Při výuce klademe důraz na individuální potřeby dítěte. Žáky vzděláváme v souladu s jejich schopnostmi. Individuálně pracujeme jak s dětmi se specifickými poruchami učení, tak s žáky talentovanými. Od třetí třídy mohou žáci jednou týdně rozvíjet své matematické nadání a logiku na hodině Matematika +,“ vysvětluje učitelka Barbora Borovičková.

„Dále každoročně předkládáme svým žákům tradiční nabídku mimoškolních aktivit pro 1. a 2. stupeň, které jsou zaměřeny na rozvoj jejich dalších schopností a dovedností, mezi nimi například deskové hry, Zvídavé sovičky, hrátky s matematikou, přírodovědný kroužek nebo dramatický kroužek. Žáci se také účastní různých soutěží, včetně Logické olympiády, Projektové olympiády, Matematického klokana a Pangey.“

„V budoucnu se chceme intenzivněji věnovat práci s nadanými dětmi. Například plánujeme založit klubík s názvem Cestička k sobě, který se zaměří na jejich psychickou a sociální stránku. Nadané děti bývají často velmi citlivé a někdy se mohou cítit sociálně izolovaně. Prostřednictvím našeho klubu bychom jim rádi pomohli v této oblasti,“ shrnuje Borovičková.

INZERCE

VÝHODNÝ
reklamní čtvereček
pro členy Mensy
za 300 Kč

více informací na
[magazin.mensa.cz/pro-](http://magazin.mensa.cz/pro-inzerenty)
[inzerenty](http://magazin.mensa.cz/pro-inzerenty)

*Nadané dítě?
Adhd?
Pas?*

Theraplay CZ
Dětská psychologická poradna

**KURZY
KERAMIKY**

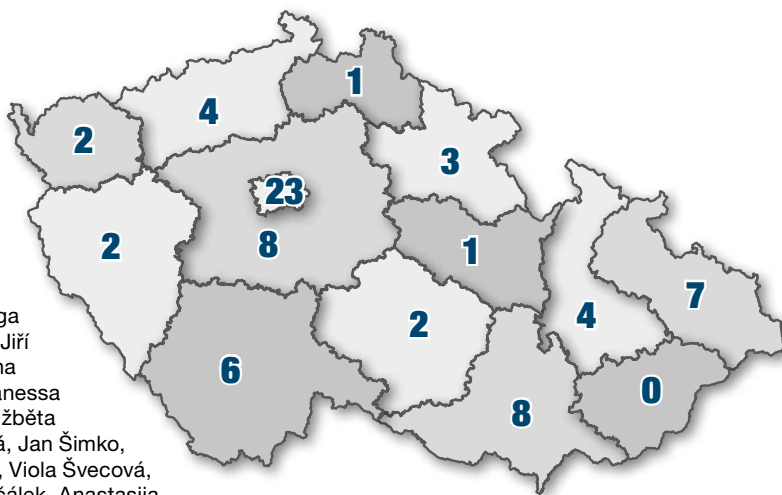
JAKUB OTH
KERAMISTA.CZ
Ptáček: Tereza Kodešová

PRAHA

VÍTÁME NOVÉ ČLENY!

Kristýna Altová, Antonín Baloun, Alan Baudy, Gabriela Běrešová, Alex Brunclík, Anna Brýlová, Mikuláš Cacek, Václav Coufal, Viktorie Čecháková, Marian Čermák, Jakub Fadrný, Melichar Fišr, Zbyněk Formánek, Ilian Gergišák, Robert Haupt, Alexandr Holý, Lada Hrbková, Lukáš Hrnčíř, Klára Hvižďalová, Karolína Chládková, Jáchym Jelínek, Kiara Kenderessy, David Klouda, Adéla Kovářová, Matěj Křivanec, Josef Kučera, Nelly Kučírková, Tomáš Kula, Veronika Laubrová, František Malý, Kateřina Matýsková, Olga Mendlová, Michala Modrá, Vojtěch Motl, Stela Náprstková, Jiří Němec, Marceli Antoni Ojrzynski, Matouš Pavlas, Magdaléna Pichová, Andrea Polach, Kryštof Pospíšil, Jan Prokůpek, Vanessa Púčiková, Jakub Roškaňuk, Filip Sem, Jindřich Slawisch, Alžběta Smrčková, Šimon Sojka, Jakub Sosnovec, Eliška Šejnohová, Jan Šimko, František Šotola, David Šperk, Jakub Štěrbá, Pavel Švácha, Viola Švecová, Eduard Tížek, Radomír Tkačenko, Adam Tomek, Vojtěch Trčálek, Anastasiia Tyshkovets, František Vacula, Kryštof Vaštyl, Magdaléna Vernerová, Tereza Vernerová, Mikuláš Volný, Jan Vondrášek, Jiří Wiesner, Matouš Záruba, Tomáš Zelenka, Marek Žďárský

FOTOSOUTĚŽ 2025 - ENIGMA IN CHAOS

Hlasování otevřené do 17. srpna

Dita Sedláčková

Do 17. srpna 2025 máte příležitost zvolit tu fotografii na téma ENIGMA in CHAOS, která se vám nejvíce líbí. Hlasuje se prostřednictvím hodnotících známek umístěných přímo pod fotografií (1 – líbí se mi, 3 – průměrná, 5 – nelíbí se mi). Obě alba najdete po přihlášení do intranetu na následujících odkazech:

Dospělí: mensa.click/1ku

Děti: mensa.click/1kv

MENSA AKADEMIE 2025

přihlašování zahájeno

Registrace na druhý ročník Mensa Akademie je spuštěna! V sobotu 13. září 2025 se opět potkáme na Novotného lávce v Praze – tentokrát s ještě pestřejším programem, novými tématy a poprvé i se sekci mladých přednášejících do 25 let.

Mezi potvrzenými speakery jsou například popularizátor matematiky prof. Luboš Pick, cestovatel Mart Eslem, ornitolog Ing. Ondřej Kulhánek nebo hudební vědkyně Daniela Klapková. V roli amatérského entomologa se představí prof. MUDr. Vladimír Beneš, DrSc. a k sopce na dotek nás vezme vulkanolog Prof. RNDr. Lukáš Krníček, Ph.D.

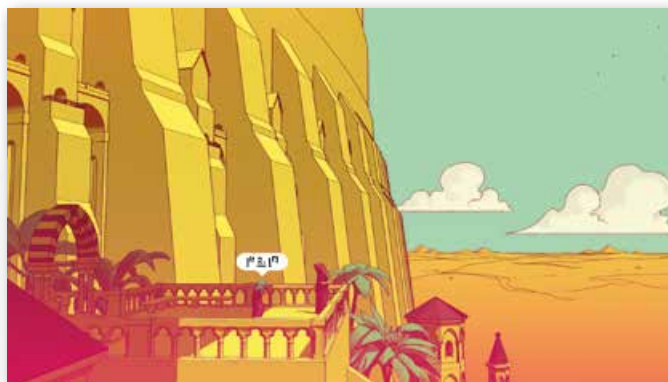
Program budeme průběžně doplňovat na webu akce akademie.mensa.cz.

Recenze: Chants of Sennaar – lingvistická jízda

mensa.click/1kk

Představte si, že se ocitnete mezi lidmi, kterým nerozumíte ani slovo. Slovník nemáte, jen prázdný zápisník – a chce se po vás, abyste tenhle jazyk přeložili do jazyka druhého. Který ale taky neumíte. Zuzana Kořínková ve své recenzi představuje počítačovou hru Chants of Sennaar, jejíž podstata spočívá v luštění pěti fiktivních jazyků při procházení babylonskou věží. Jde o skvělé propojení jazyka a logiky – pokud vás tedy baví obojí, může to být přesně hra pro vás.

Dojmy ze zájezdu do Itálie 2025

mensa.click/1kl

V článku Jitky Novákové se dozvíte, jak probíhal letošní mensovní zájezd do Itálie a co všechno při něm účastníci zažili.

Osoblažská odbočka mimo čas

mensa.click/1kn

Výlet úzkokolejkou nemusí být všední záležitostí – více o výletu parním vlakem, který si užili (nejen) členové MS Ostrava, vám řekne poetický článek Anny Bártové.

Vyhlášení literární soutěže: Poezie domova

mensa.click/1kp

Další ročník literární soutěže skončil a jako tradičně svůj konec oslavil společným kulturním večerem. V krátkém článku o něm píše Eliška Anna Kubičková, koordinátorka SIGu Literární tvorba a organizátorka soutěže.

Z literární soutěže: Kategorie dospělí

mensa.click/1kq

Přečtěte si vybrané příspěvky z letošní literární soutěže z kategorie dospělých. Jak se s tématem domova vypořádali Zuzana Košťálová, Andrea Štásková a Jan Žižka?

Z literární soutěže: Kategorie děti a mládež

mensa.click/1kr

Ani mladí tvůrci si letos nenechali ujít příležitost do literární soutěže přispět. Můžete nahlédnout, jak téma domova ve svých verších uchopili Tadeáš Skotnica, Nela Fabíková, Violette Pospíšilová, Pavla Leščínská, Tereza Gavlasová, Kateřina Opatová nebo Ivan Durnev.

Kukačka 2025

mensa.click/1ko

Pobyty pro rodiny s dětmi organizované Janou Soukupovou na šumavské základně Bílého orla se už staly tradicí. O zážitky z letošního, už čtvrtého ročníku se ve svém článku podělila Eva Vítová.

SIG Jihočeské nadané děti se vydal za vědou do Klatov

mensa.click/1km

Červnový víkend si zvědavé děti z Českých Budějovic, Veselí nad Lužnicí a Písku zpestřily výletem do Klatov na Dětský vědecký festival. Co tam podnikly na festivalu i mimo něj, popisuje ve svém článku koordinátorka SIGu Jihočeské nadané děti Marta Frydrychová.

Červen v MŠ Mořice

mensa.click/1ks

Prostřednictvím článku Aleny Řezáčové, ředitelky mateřské školy v Mořicích, máte možnost zjistit, jaké zajímavé aktivity děti ve školce podnikly v červnu – například jak probíhalo rozloučení s předškoláky nebo co zajímavého děti viděly v záchrané stanici.

Z Klubu nadaných dětí a školního Ateliéru ZŠ Františka Ladislava Čelakovského

mensa.click/1kt

Ani klub nadaných dětí při ZŠ F. L. Čelakovského v červnu nezahálel – o akci, při níž mohly děti z klubu i děti z výtvarného ateliéru prezentovat své zájmy, více zjistíte v článku Jany Rohové a Šárky Pechandové.

Mensa World Journal

Z ExCommu: od Lori Norris, předsedkyně Americké Mensy

Lori Norris, předsedkyně Americké Mensy. Převzato z Mensa World Journal, č. 151, 8/25. Přeložila Zuzana Kořínková.

Pokud tohle čtete v srpnu, jsem právě s manželem ve Spojeném království. Zde se v Cardiffu od 6. do 10. srpna koná EMAG, kterému předchází malý mensovní před-emagový zájezd. Poprvé uvidíme Stonehenge – jsem z toho nadšená. Výpravy s Mensany a jejich rodinami a přáteli jsou vždy skvělé.

Vzpomínám si na jednu prohlídku muzea velrybářství v Massachusetts, při které naše otázky některé ne-Mensany odpudily – nelíbily se jim ani naše dotazy, ani odpovědi průvodce. Otázka, která je definitivně vyhnala, se týkala mladých chlapců pracujících na lodích – konkrétně kolik jich na velrybářských lodích bylo a jak byli staří. (Počet chlapců při návratu do přístavu byl nižší než při vyplutí kvůli nehodám a pádům přes palubu.)

Toto bude teprve náš třetí EMAG a každý z nich byl zatím skvělý – poznali jsme nové přátele a navštívili nová místa. Moc jsme si je užili a dál povzbuzujeme ostatní, aby se také zúčastnili.

A pak nás v říjnu čeká zasedání mezinárodní mensovní rady (IBD – International Board of Directors) v německém Düsseldorfu. Kromě samotného zasedání IBD je v plánu mnoho dalších aktivit jak pro delegáty, tak i pro ostatní účastníky. Na tuto cestu se moc těším – bude to má druhá návštěva Německa a doufám, že si tam najdu další mezinárodní přátele.

Když už mluvíme (nebo píšeme) o Mense International – máme nového mezinárodního předsedu. Po rezignaci Therese Moodie-Bloom mezinárodní rada v souladu se stanovami zvolila nového předsedu pro zbytek funkčního období. Tím se stala Robin Crawford z Americké Mensy.

Robin znám osobně od roku 2006 a od roku 2007 jsme řadu let spolupracovaly v představenstvu Americké Mensy. Vím, že naši milovanou organizaci povede dobře, a těším se na spolupráci s ní jak v IBD, tak i v ExCommu. Gratuluji, Robin!

Možná někteří mensané z celého světa zaslechli něco o problémech, kterým v současnosti Americká Mensa čelí. V době psaní tohoto článku se v právním systému státu New York projednává žaloba a čekáme na rozhodnutí soudce. Kromě toho probíhá proces odvolávací volby, která by měla být uzavřena v červenci.

Volba se týká mého odvolání z funkce předsedkyně Americké Mensy. Proč to zmiňuji? Protože pokud předsedkyně Americké Mensy nebudu, nebudu mít ani místo v IBD a v ExCommu. Chci vám všem říct, jakou ctí pro mě bylo v obojím působit.

Existuje tolik obětavých dobrovolníků, kteří se snaží hájit nejlepší zájmy Mensy International, posouvat nás vpřed a umožnit nám prosperovat.

Ať už se v Americké Mense stane cokoli, zůstanu hrdou členkou Mensy a doufám, že se s dalšími mensany uvidím v Cardiffu i v Düsseldorfu. Nebo se s vámi setkám virtuálně na Mensa Hubu nebo na Facebooku.

Call for Nominations – Mensa Awards

Převzato z Mensa World Journal, č. 151, 8/25.

The International Awards Committee (IAC) is calling for nominations for members who have served Mensa International and the International Board of Directors (IBD) with excellence. Based on By-law 6.5, the IAC has the power to confer international awards. These awards are not handed out automatically, but are based on careful consideration by both the IAC and the IBD.

The award categories are as follows:

- The International Service Certificate, for valuable service to Mensa International and the IBD.
- The International Service Award, for especially valuable service to Mensa International and the IBD.
- The International Distinguished Service Award, for especially valuable service to Mensa International and the IBD over a number of years.
- The Mensa International Development Award, for extraordinary contributions to the establishment of Mensa in new countries.
- The Victor Serebriakoff International Outstanding Achievement Award, for exceptional service to Mensa International and the IBD over a number of years.
- The Abbie F. Salny Lifetime Achievement Award, for exceptional service to Mensa International and the IBD over a period of forty or more years.

Note that these awards are strictly for contributions to Mensa on an international level, not to a national Mensa or a local group.

Nominations

Any member of good standing in Mensa may nominate any member of good standing in Mensa. Nominations should be sent to awards@mensa.org

mensa.org in the form of an email that contains:

- Full name, membership number and country of membership of the person nominating
- Full name, membership number and country of membership of the nominee
- Detailed reasoning of why the nominee deserves an award, in English

Nominations should not be for a specific award. The level of the award will be decided by the IAC and/or IBD.

The deadline for nominations is 23:59 UTC on 1 September 2025.

Decision procedure

As per Bylaw 6.5, the IAC will examine the materials, make further inquiries if needed, and make a preliminary determination within 2 weeks of receipt, as to whether the person appears to deserve an award.

The Committee then informs the IBD of the nomination and asks for any relevant additional information about the nominee. Following this two-week period, the IAC will vote on conferring the award. Should they decide that the appropriate level of award would be Outstanding Achievement or Lifetime Achievement, the IBD will decide and vote on conferring the award, according to their usual procedure.

Awards will be announced and given out at the Gala Dinner of the IBD+ meeting in Düsseldorf, 25 October 2025.

Questions about the awards and the procedure should be sent to awards@mensa.org.

Matky jako mozek rodiny

Taryn Dryfhout. Převzato z Mensa World Journal, č. 151, 8/25. Přeložila Zuzana Kořínková.

Výzkumy naznačují, že inteligence dětí pochází od jednoho konkrétního rodiče – zdá se, že mensané mají o důvod víc být vděční svým matkám.

Ačkoliv o mechanismech inteligence a roli biologie zatím nevíme mnoho, nová studie poukazuje na významnou roli matky při formování našeho IQ.

Podle výzkumu se inteligence dědí po matce. Studie uvádí, že inteligence je spojena s chromozomy X – a protože ženy mají tyto chromozomy dva, je dvakrát větší pravděpodobnost, že se inteligence dědí právě po matce. Navíc vědci věří, že otcovské geny odpovědné za kognitivní funkce mohou být automaticky deaktivovány.

Existuje kategorie genů známých jako „podmíněné geny“, které se při začlenění do DNA aktivují nebo deaktivují tak, aby se pro určité funkce používaly buď pouze mateřské, nebo pouze otcovské geny. Vysvětlím. Představte si, že vaše tělo dostane dvě sady instrukcí, jak růst – jednu od matky a jednu od otce. Většinou tělo čte obě, ale někdy si vybere jen jednu z nich – buď matčinu, nebo otcovu – a druhou úplně ignoruje. Tento jev se nazývá **genomický imprinting**.

Například gen zvaný IGF2 je zodpovědný za růst v dětství. Otcova verze tohoto genu růst podporuje, zatímco mateřská bývá deaktivovaná. Je to proto, že tělo matky si šetří energii na těhotenství, takže její geny jsou v otázce růstu opatrnější. Naopak otcovské geny podporují výrazný růst – a právě na ty tělo reaguje.

Laboratorní studie na myších ukázaly, že zvířata s vyšším podílem mateřských genů měla větší mozky, ale menší těla. Myši s převážujícími otcovskými geny měly naopak větší těla, ale menší mozky. Nyní víme, že inteligence patří mezi podmíněné geny pocházející od matky – což znamená, že tělo jim přikládá vyšší důležitost.

Studie také prokázaly, že mateřské a otcovské geny ovládají různé části mozku – a tedy i různé kognitivní funkce. Například buňky s otcovskými geny se hromadí v částech limbického systému, který se podílí na funkcích jako je sexuální chování, příjem potravy a agrese. Naopak v mozkové kůře, kde sídlí vyšší kognitivní funkce jako je logické uvažování, řešení problémů a jazyk, nebyly otcovské buňky nalezeny. Tyto poznatky z myší byly následně aplikovány na lidi.

Více než 12 000 mladých lidí se zúčastnilo rozhovorů, které potvrdily výsledky studií na myších – nejlepším ukazatelem inteligence dítěte je IQ jeho matky.

Předchozí výzkumy také prokázaly souvislost mezi inteligencí a vztahem mezi matkou a dítětem. Studie z Washingtonské univerzity ukázala, že bezpečná vazba mezi matkou a dítětem a mateřská láska jsou klíčové pro vývoj některých oblastí mozku.

Tato sedmiletá studie zjistila, že u dětí, které od svých matek získaly dostatečnou emocionální podporu, byl hipokampus (oblast mozku zodpovědná za paměť, učení a reakci na stres) ve 13 letech o 10 % větší než u dětí, jejichž matky byly citově odtaziště.

Jako by pro nás naše matky už tak neobětovaly dost, teď víme, že nám navíc daly ještě něco, o čem jsme možná ani netušili. Je však důležité dodat, že **pouze asi 40 až 60 % inteligence je dáno geneticky** – zbytek závisí na prostředí.

A právě tady se mohou zapojit otcové – a přispět k IQ svých dětí svou péčí.

Ranko Rajović: Jak si děti budují sebedůvěru – a co při jejich výchově děláme špatně

Susan Jensen. Převzato z Mensa World Journal, č. 151, 8/25. Přeložila Zuzana Kořínková.

Ranko Rajović je zakladatelem národních Mens v Srbsku, Černé Hoře, Bosně a Hercegovině a jedním ze zakladatelů Mensy ve Slovinsku a Severní Makedonii. Dlouhá léta působil v mezinárodní mensovní radě (IBD) a byl také předsedou Komise pro nadané děti při Mense International. Dnes je profesorem a vedoucím Katedry neurovřed ve vzdělávání na Pedagogické fakultě ve slovinském Koperu. Požádali jsme ho, aby z pohledu neurovědy přiblížil klíčové prvky dětského vývoje.

Jak si dítě buduje sebedůvěru?

Nejlepším příkladem je něco, co už každý viděl – dítě, které se učí chodit. Klopýtá, padá, drží se nábytku a zkouší to znovu a znovu celé dny. A pak najednou udělá skutečné první krůčky. V tu chvíli se většina dětí zastaví, podívá se na rodiče a usměje se – jako by říkaly: „Mami, tati, podívejte! Zvládl jsem to!“

Jak vysvětluje Ranko Rajović, mozek je orgán určený k přežití. Když se naučíme něco nového, odmění nás přívalem „dobrých“ hormonů. Každé učení je tak spojené s instinktem přizpůsobit se a přežít.

„Kdyby si dítě mohlo jednoduše říct: ‘Chci chodit,’ a za tři vteřiny začalo, asi by z toho takovou radost nemělo. Ta radost přichází díky úsilí, díky překonané výzvě. A právě to je základ sebedůvěry,“ říká Rajović.

Proto by rodiče neměli pokaždé dítěti spěchat na pomoc. Je důležité nechat ho trochu se potrápit – protože sebedůvěra vzniká ze schopnosti řešit problémy samostatně.

Zažívá dítě stres, když mu nastavíme hranice?

„Samozřejmě, nastavování hranic není snadné, ale dítě si je samo nastavit nedokáže. V tom hrají zásadní roli rodiče – s láskou, trpělivostí a pochopením,“ vysvětluje Rajović.

Jednou z největších výzev dneška jsou obrazovky – videohry a sociální sítě. Pokud rodiče nestanoví jasná pravidla už od začátku, nastaví si je děti samy – a často špatně.

„Dítě, které vždycky všechno dostane, které je příliš rozmazlované, má nízkou frustrační toleranci. Musí se naučit čekat, pochopit, že ne vždy může mít všechno hned. I to je součást dospívání.“

Jsou dnešní rodiče příliš kontrolující?

Moderní rodiče často používají aplikace, kamery a GPS sledování, aby své děti měli neustále pod dohledem.

„My jsme takhle nevyrůstali. Rodiče měli jen přibližnou představu, kde jsme, ale nesledovali každý náš pohyb. A právě ta svoboda byla klíčová pro náš vývoj,“ říká Rajović.

Podle něj je nezbytné, aby děti měly prostor čelit problémům, dělat chyby a přemýšlet – samy nebo s kamarády. „Jedině díky takovým zkušenostem získávají sebedůvěru a učí se věřit samy sobě.“

Proč děti chráníme před neúspěchem

„Už ve fázi lezení je užitečné postavit dítěti do cesty drobné překážky – třeba polštář nebo míč – aby muselo přemýšlet, jak je překonat,“ radí Rajović.

Upozorňuje, že přehnaně chráněné děti mají často potíže s komunikací, samostatností a iniciativou. „Nedávno jsem byl v Kanadě, kde děti ve škole už vůbec neodpovídají ústně – jen písemně. Zeptal jsem se proč, a odpověděli mi, že mluvení ve třídě u nich vyvolává stres.“

Podle Rajovice ale řešením není neustále snižovat nároky – nýbrž změnit způsob výuky. Musíme se odklonit od mechanického učení a zapojit více částí mozku pomocí metod, které připomínají hru. Díky tomu se děti učí přirozeněji a zároveň rozvíjejí odolnost, schopnost řešit problémy a sebedůvěru.

Jak by měla vypadat škola, která to umožní?

„Mám spoustu návrhů, ale zmíním dva příklady – jeden se jmenuje Chemie a malí hrdinové a druhý je zaměřený na týmovou spolupráci,“ říká Rajović.

Jeho přístup zdůrazňuje myšlenkové procesy a hravé metody. Díky nim děti snadněji vstřebávají vědomosti, lépe si je pamatují, spojují souvislosti, rozvíjejí kreativitu a učí se spolupráci.

„Tím je nejen vzděláváme – ale připravujeme je na svět, který je čeká,“ shrnuje.

Je čas přehodnotit biflování ve školách?

Karina Bohora. Převzato z Mensa World Journal, č. 151, 8/25. Přeložila Zuzana Kořínková.

Zkoušení založené na memorování je běžnou metodou hodnocení ve školách po celém světě. Na paměť se často klade nepřiměřený důraz, ačkoli je to jen jeden aspekt našich schopností. Požadavek, aby si studenti zapamatovali velké množství informací, často vede k mechanickému učení založenému na opakování. Místo toho bychom měli podporovat tvořivé a inovativní řešení problémů.

Oceňovat schopnost memorovat a vydávat ji za důkaz dovedností je zavádějící – neukazuje skutečné schopnosti studenta. Pouhé zapamatování si faktů neurčuje, zda má člověk pro daný obor nadání. A přestože je užitečné znát některé základní informace, stresovat se kvůli zapamatování nejmenších detailů je zbytečné.

Jaký má tedy smysl nutit studenty, aby si pamatovali podrobnosti z celé řady témat? Snažíme se zjistit, jak dobrou mají paměť? Nebo kolik informací si zvládnou nacpat do hlavy?

Přehnané a neopodstatněné upřednostňování paměti je nefér. Proč také nehodnotíme a neodměňujeme kritické myšlení, tvořivost a inovativní přístup? Neměli bychom motivovat studenty, kteří prokazují schopnosti řešit problémy kreativně?

Pokud jde o inteligenci, silně s ní souvisí pracovní paměť – tedy krátkodobá paměť, která dočasně uchovává informace, když řešíme nějaký kognitivní úkol. Pracovní paměť je důležitá pro vyšší úroveň myšlení. Mechanické učení naproti tomu odrazuje studenty od toho, aby přemýšleli samostatně. Jaký má tedy smysl nutit studenty, aby se na test nazpaměť učili fakta, jejichž obsah si pravděpodobně krátce po něm ani nevybaví?

Dnes máme díky internetu informace z celého světa doslova na dosah ruky. Navíc není potřeba mít skvělou paměť, abyste se stali úspěšným umělcem, sportovcem, matematikem, podnikatelem nebo čímkoli jiným. Požadovat po studentech nerealné množství memorování pro ně vytváří stresující situace.

Je samozřejmé, že každý student nemůže vynikat ve všech předmětech. Vysvědčení by mělo ukázat, v čem student vyniká a jaké má zájmy.

Jedním ze způsobů, jak prolomit současný model, jsou otevřené zkoušky, ke kterým může mít student dostupné materiály, domácí práce, výzkumné úkoly nebo projekty, ve kterých studenti uplatňují své myšlení při řešení reálných problémů. Jak úžasné by bylo, kdyby školy učily, jak zvládat stres, nepodlehnout tlaku vrstevníků, vyrovnat se s odmítnutím nebo se postavit šikaně! A jak skvělé by bylo, kdyby vychovávaly mladé lidi k obhajobě rovnosti! Školy, vysoké školy i univerzity hrají klíčovou roli v tom, aby z dětí vyrostli dobří občané.

Navrhovat osnovy a způsoby hodnocení, které podporují memorování, není správná cesta ke kvalitnímu vzdělání. Naopak – zapojením studentů do smysluplného učení jim pomáháme rozvíjet intelekt prostřednictvím technik jako je rozpoznávání vzorců nebo spojování pojmů. Studenti potřebují být vedeni k osvojování si základních životních dovedností, aby se v budoucnu dokázali správně rozhodovat.

Je nesmírně důležité pěstovat v nich hodnoty jako soucit, pokoru a vytrvalost. Školy a vysoké školy by měly usilovat o to, aby studentům vštěpovaly vědecký přístup a racionální myšlení. Nemůžeme dosáhnout kvalitního vzdělání, pokud se budeme soustředit výhradně na memorování a mechanické učení. Dokud bude výuka a hodnocení založeno na paměti jako hlavním ukazateli schopností v daném předmětu, nebude to v nejlepším zájmu studentů.

Z literární soutěže: Kategorie děti a mládež

Violette Pospíšilová

2. místo v kategorii do 14 let

Plamen

Kliku chladnou stáhnou dolů,
jen zlehka dveře popostrčím
pouhou špičkou svého prstu,
a, ani mrknout nestačím,

už valí se ven vůně sladká –
ta, již dobře znám.

Tak shodím z těla kabát,
boty – vůbec vše, co mám,
a jak jsem rázem lehká.

Pak projdu domem prázdným tam,
kde poslední plamínek plane
v kamnech stále vyhřátých.
Přihodím, čekám, co se stane,
a zničehonic – oheň!

Ten suší, kapku po kapce,
mé deštěm zmoklé vlasy.
Už jen přikrývkou se zahálím
a nechám si zdát cosi.

A jaké je mi teplo.

Poklad

Kráčím stejnou pěšinkou
přes stejně hustý hvozd,
na jehož konci, já snad sním,
tam stojí stejný most.

Ten most, jenž stále sklání se
nad vodou ladně tekoucí.
Ten most, jehož kamínků součet
znám jen já, vševidoucí!

Tak rozběhnu se tak moc rychle,
že jedním skokem ho zdolám.
V dáli z komína se kouří,
pročež z hlubin duše zvolám:

„Už jsem zpátky! Babi, dědo!“
Bábi běží s koláčem.
Děda srst Chlupáče tiskne,
pročísne ji kartáčem.

Tak dlouho byl jsem ve světě,
kde ztrácím se jak kapka v moři.
Tady to však patří mně
a jenom mně, vy malí škvoři!

Jenom já znám nazpaměť,
kde jaké smítko leží.
Boháč – ten, kdo má svůj svět,
ježž jako poklad střeží.

Tereza Gavlasová

2. místo v kategorii do 17 let

tichá noc

mrzne.

zářivá světýlka,
sněhová postýlka
a malý holoubek
šlape sám zlehýnka,
předstírá klid.

chýlí se k půlnoci,
mrzne mu tělíčko,
buší mu srdíčko.

touží po pomoci,
bude jen snít.

tiše po náměstí
šedivý holoubek
tam a zpět přechází,
síly mu dochází.

přeje si,
neví, co.

snad kousek kabátku,
rybičku v pozlátku,
zrníčka hromádku...
nebo jen pohádku?

tu ho nečekaně
sevrou teplé dlaně,
uprostřed hloubání.

holoubek klepe se,
co osud přinese?
ať už ho odnese
na onen svět...

nevinné děvčátko,
s modřinou na tváři
svírá holoubátko,
očička mu září.

mrzne.

zářivá světýlka,
sněhová postýlka,
v ní šťastné děťátko,
se sivým holubem,

smutek posel.

ptáček už nevnímá,
dítě ho kolíbá,
sen přenádherný má...

*v spánku svém
dýchá zem*

a malý holoubek
domů došel.

Kontakty

Redakce: redakce@mensa.cz

Šéfredaktorka: Zuzana Kořínková, zuzana.korinkova@mensa.cz, 776288979

Redakční rada: Jana Unruhová, Jan Pokorný; rr@mensa.cz

Administrativa: Zuzana Poláková, 770 177 926, sekretarka@mensa.cz

Další kontakty najdete na mensa.cz/kontakty.

Časopis Mensy Česko „Mensa“ je elektronický měsíčník. Číslo 08/2025 (srpen), ročník XXXII, vychází 1. srpna 2025. **Uzávěrka zářijového čísla je 3. 8. 2025, říjnového 7. 9. 2025.**

Časopis připravuje redakce časopisu Mensa, zveřejnění a nezveřejnění příspěvků podléhá schválení redakční radou. **Příspěvky, připomínky a dotazy prosím zasílejte na adresu redakce@mensa.cz.** Redakce si vyhrazuje právo články v případě potřeby upravit nebo zkrátit.

Články v časopise představují díla, názory, myšlenky nebo nabídky jednotlivých autorů a nemusejí vyjadřovat postoje jiných mensanů ani orgánů Mensy Česko, není-li výslovně uvedeno jinak. Obsah tohoto časopisu může být volně přebírán všemi ostatními publikacemi Mensy za předpokladu uvedení zdroje, není-li výslovně uvedeno jinak. Obsah publikovaný na magazin.mensa.cz je šířen pod licencí Creative Commons.

Aktuální číslo časopisu je k dispozici v elektronické podobě na webu magazin.mensa.cz. Archiv všech čísel, včetně časopisů Mensy International, naleznete na intranetu Mensy intranet.mensa.cz.

Vydavatel: Mensa Česko, Španielova 1111, 163 00 Praha 6; **Grafika:** Ateliér Falátek, s.r.o., Prokopova 2219/19, Jižní Předměstí, 301 00 Plzeň; **ISSN** 1211-8877; Evidence periodického tisku MK ČR E 22252; © Mensa České republiky, 2025.

Na tomto čísle se podíleli: Anna Bártová, Ivan Durnev, Nela Fabíková, Lenka Filová, Marta Frydrychová, Tereza Gavlasová, Zuzana Košťálová, Eliška Anna Kubičková, Pavla Leščinská, Petr Mazal, Jaroslav Menčík, Lucie Měchurová, Jana Middleton, Kristýna Mothejzík, Jitka Nováková, Kateřina Opatová, Šárka Pechandová, Violette Pospíšilová, Alena Řezáčová, Dita Sedláčková, Tadeáš Skotnica, Andrea Štásková, Jana Rohová, Jana Soukupová, Vít Švachouček, Jana Tillová, Lukáš Vacek, Eva Vítová, Pavel Vlašánek, Soňa Zbytowská, Jan Žižka.

Titulka: Jakub Malý, příspěvek z mensovní fotografické soutěže 2022